

บทคัดย่อ

โครงการวิเคราะห์หลักการและการวิเคราะห์ความรู้ปราชญ์ปลานิลเพื่อการพัฒนาการเพาะเลี้ยงปลานิลแบบยั่งยืน ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นเวลา 15 เดือน มีวัตถุประสงค์ของโครงการในการวิเคราะห์ศาสตร์ในการเพาะเลี้ยงปลานิลและปลาทบหิมของปราชญ์ปลานิลของประเทศไทย เพื่อการสังเคราะห์องค์ความรู้และพัฒนาการเพาะเลี้ยงปลาชนิดนี้ให้มีความยั่งยืน ด้วยธุรกิจการเพาะเลี้ยงปลานิลและปลาทบหิมเป็นการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีผลผลิตจากการเลี้ยงประมาณสองแสนตันต่อปี มีมูลค่ารวมของธุรกิจครบวงจร เช่น อาหาร การแปรรูป การจ้างงาน และปัจจัยต่าง ๆ ในการเลี้ยงไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนล้านบาท โครงการได้รวบรวมข้อมูลเทคนิคการเพาะ การอนุบาล และการเลี้ยงปลานิลและปลาทบหิมของปราชญ์ปลานิลและเกษตรกร อื่น ๆ ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวม 28 ราย ที่มีเทคนิคเฉพาะซึ่งพัฒนาขึ้นมาใช้เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถนำมาซึ่งความยั่งยืนจากรุ่นสู่รุ่น ข้อมูลที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์และการติดตามการเลี้ยงจริงมีความหลากหลายและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งทุก ๆ ฟาร์มได้รับการศึกษาในเชิงลึก และนำมาวิเคราะห์ในเชิงวิชาการเพื่ออธิบายถึงกลไกของเทคนิคต่าง ๆ เหล่านั้น และนำมาซึ่งการสังเคราะห์องค์ความรู้ของการเพาะเลี้ยงปลานิลเพื่อเป็นทางเลือกให้เกษตรกรได้นำไปใช้เพื่อพัฒนาให้อาชีพการเพาะเลี้ยงปลาชนิดนี้ประสบความสำเร็จ ทางโครงการขอสรุปองค์ความรู้ของการเพาะเลี้ยงปลาชนิดนี้ได้จากการวิจัยไว้สามประเด็นคือ 1) การเพาะเลี้ยงปลานิลแบบลดต้นทุน 2) การใช้สารเสริมเพื่อการพัฒนาเพื่อพัฒนาระบบสืบพันธุ์ เสริมภูมิคุ้มกันโรคและการเจริญเติบโต และ 3) การใช้อุปกรณ์การให้อาหารและเพิ่มการไหลของน้ำ ทั้งสามองค์ความรู้มีความหลากหลายของเทคนิคที่ผ่านการวิเคราะห์ในเชิงวิชาการเพื่ออธิบายถึงกลไกของศาสตร์ที่ปราชญ์ปลานิลได้พัฒนาขึ้นมาจากประสบการณ์และความรู้ที่สั่งสมมาตลอดระยะเวลาของการประกอบอาชีพการเลี้ยงปลานิลและปลาทบหิม จากการเก็บข้อมูลในระหว่างการเพาะอนุบาล และการเลี้ยงจริง นั้น ทางโครงการได้มีโอกาสเรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ มากมายที่มีความเฉพาะและน่าสนใจ รวมทั้งได้มีโอกาสเสนอข้อมูลจากการวิจัยและคำแนะนำในลักษณะการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้การเลี้ยงของปราชญ์และเกษตรกรได้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง โครงการได้มีการถ่ายทอดผลงานวิจัยสู่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลและปลาทบหิมในจังหวัดของทั้งสี่ภาคของประเทศ รวมทั้งการสัมมนาเชิงวิชาการในระดับประเทศ ทางโครงการคาดหวังว่าองค์ความรู้จากการวิจัยนี้ซึ่งมีพื้นฐานของการผสมผสานระหว่างข้อมูลในเชิงวิชาการและศาสตร์ของผู้เลี้ยงจะเป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลของประเทศไทยที่จะนำไปใช้เพื่อพัฒนาให้การเลี้ยงประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืนสามารถถ่ายทอดอาชีพสู่รุ่นต่อ ๆ ไปได้ตลอดไป

คำสำคัญ: ปราชญ์ปลานิล, วิเคราะห์, สังเคราะห์, ยั่งยืน

ABSTRACT

The project on the title “Concept Analysis and Synthesis of Knowledge from Tilapia Philosopher for the Sustainable Development of Tilapia Culture” has been supported by Thailand Research Fund (TRF) for fifteen months. This project is designed to conduct the in-depth analysis on the philosophy of tilapia culture technique by tilapia philosophers and farmers in Thailand. The scope of the project included the selection of tilapia philosophers and farmers who have distinguished techniques of tilapia hatchery, nursing and grow-out professionals. The total of 28 selected farmers in the central, northern, southern and northeastern part of Thailand were interviewed by research teams to obtain the primary information about their farming system. Then, the researchers assigned to each farm collected the data from each crop including hatchery, nursing and culture technique, growth, environmental, disease incidences, production cost and other essential information needed for certain techniques. All gathered information were analyzed for the postulation of how each particular technique worked or did not work. Advantages and disadvantages were synthesized. It is very interesting to learn from the project that there are so many unique techniques in tilapia culture of this country that each farmer has spent years and years to develop them. From the analyzed information, we summarize the uniqueness of tilapia culture technique into three categories: 1) The reduction of cost production 2) Application of compounds for broodstock fecundity, immunostimulation and growth enhancement and 3) Aeration and water flow system. Under each category, the project has clearly made the analysis of how the technique worked. There are many valuable information that project researchers have gained and shared them with the farmers along with some recommendation based on project findings that will hopefully elevate the level of success of their future crops. Technology transfers based on the findings of the project were arranged in the provinces of southern, northern, central and northeastern part of Thailand. A technical seminar was arranged during the Annual Kasetsart University Conference on February, 2017. We sincerely hope that the findings from this project based on the integration between the technical and philosophical approach will provide certain information that tilapia farmers can choose to use them for the sustainability of their farming system.